

Balás B. Dénes – Dr. Rajnai Zoltán

**Magyar katonai rádióállomások
és rádiókészülékek
1914 - 1945**

Budapest, 2015

Balogh R. Dénes – Dr. Rajnai Zoltán

Magyar katonai rádióállomások

Kollár Ernővel

hűtellel, harkissággal

Szerkesztő: Fregan Beatrix

Élő Dénes

Készült a Nemzeti Könyvtári Egység
Híradó társulatának gondozásában

Budapest, 2015

Balás B. Dénes –Dr. Rajnai Zoltán

**Magyar katonai rádióállomások
és rádiókészülékek
1914 - 1945**

Szerkesztette: Fregan Beatrix

Készült: a Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Híradó tanszékének gondozásában

Budapest, 2015

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó helyett: Tisztelet az elődöknek	- 9 -
I. Világháború	- 11 -
<i>A csepeli szikratávíró állomás hadiszolgálatban</i>	<i>- 11 -</i>
<i>Állandó, "Földhözköötött" rádiótávíró állomások az Osztrák-Magyar</i>	
<i>Monarchiában 1915-ig</i>	<i>- 13 -</i>
<i>A budapesti szikratávíró állomás építése</i>	<i>- 14 -</i>
<i>Az antenna</i>	<i>- 15 -</i>
<i>A szikraadó</i>	<i>- 17 -</i>
<i>Vevőkészülékek</i>	<i>- 19 -</i>
<i>Áramellátás</i>	<i>- 21 -</i>
<i>Távíró forgalom</i>	<i>- 22 -</i>
<i>A spanyol kapcsolat</i>	<i>- 22 -</i>
14M és 16M szikratávírók	- 26 -
Telefunken TK 0,5 – TK 1,5 típusú hajó-szikratávírók	- 27 -
K.ST. 17 M. Kiszádió állomás	- 30 -
10W kiszádió állomás (KLERÁ)	- 31 -
Az 1930-as évek	- 35 -
A TRT 250 rádió adó-vevő	- 35 -
33. M. Járőr rádió	- 37 -
Révkapitányságok 150W-os adója	- 39 -
Állomásfajták számozása	- 40 -
A II. Világháború katonai rádiókészülékei számsor szerint	- 42 -
R/1	- 42 -
R/1-a	- 43 -
R/2	- 46 -
R/2-a	- 48 -
R/3	- 49 -
R/3-a	- 55 -
R/4	- 56 -
R/4-a	- 61 -
R/5	- 67 -
R/5-a	- 70 -
R/6	- 75 -
R/7	- 80 -
R/7-a	- 87 -
41.M. R/7-L	- 101 -
R/7-E	- 105 -
R/8	- 108 -
R/8-a	- 115 -
R/9	- 117 -
R/10	- 122 -
R/11	- 124 -
R/11-a	- 126 -
R/12	- 127 -
R/12-c	- 128 -
R/13	- 129 -
R/14	- 132 -

<i>R/14-L</i>	- 136 -
<i>R/15</i>	- 139 -
<i>R/15-a</i>	- 141 -
<i>R/16</i>	- 141 -
<i>R/17</i>	- 145 -
Mozgó adó, Kísérleti adó, Katonai rádió (R/18 ?)	- 147 -
<i>A mozgó-adó járművei</i>	- 154 -
<i>FuG 10SK RH adó és FuG 10EK vevő</i>	- 157 -
<i>FuG 10SL HH adó és FuG 10EL vevő</i>	- 157 -
<i>FuG 16</i>	- 162 -
<i>KOFFA ügynök-rádió</i>	- 165 -
Vevőkészülékek:	- 167 -
<i>Lorenz vevőkészülék</i>	- 167 -
<i>EP-2 iránymérő vevőkészülék</i>	- 169 -
<i>39M R/8-a vevőkészülék</i>	- 172 -
<i>41M Egységes vevőkészülék</i>	- 174 -
<i>41.M. Hegyi vevő</i>	- 177 -
<i>41M Légvédelmi vevőkészülék</i>	- 179 -
Csapat-híradás a háború végén	- 181 -
Köszönetnyilvánítás	- 182 -
Felhasznált irodalom:	- 182 -
Függelék	- 184 -

Előszó helyett: Tisztelet az elődöknek

A „császári és királyi” Osztrák-Magyar Hadsereg és a Magyar királyi Honvédség rádióval kapcsolatos híradó felszerelésének feledésbe vesző készülékeiről néhányan már írtak, ezekből különösen kiemelendő néhai Dr. Jákó József: Katonai rádiótechnika című jegyzete, Kerényi István nyugállományú ezredes és Lengyel Endre ny. ezredes visszaemlékezése „A magyar katonai rádiózás hőskora” című munkájukban, valamint Vörös Béla nyugállományú ezredes – még aktív korában – Susa István ezredessel közösen készített tankönyve: „A katonai híradás története”.

Vörös Béla további, a Haditechnikában és a Rádiótechnika Évkönyvében megjelent tanulmányokban, végül a Furkó Zoltán szerkesztésében megjelent „Rádiók Könyve” katonai rádiókról szóló fejezetében adott ismertetést a múlt század első felének katonai rádióiról. A témával foglalkozott Bernard János cikksorozata is, mely Katonai hírközlés címmel, folytatásokban jelent meg.

Fenti írásokban említés történik néhány olyan készülékről, melyekből sem példány, sem fénykép nem maradt. Elsőnek kell említenünk a Telefongyár 1918-ban gyártott 10 Wattos Kiszádióját a „KLERÁ”-t és az R/7 rádióállomás 1930-ban elkészült első változatát. Ezekről Balás B. Dénesnek a közelmúltban a Haditechnika folyóiratban jelent meg írása, „A Központi Hatalmak Hadseregének korszerű kiszádió-állomása az I. Világháború végén” valamint „A Magyar Királyi Honvédség R/7 rádiójának története” címmel. Hasonló katonai múltfeltáró munkaként a Rádiótechnika Évkönyvében jelent meg „A magyar mozgó adóállomás története (1943-1944)” című írása, melyet Komporday Aurél személyes elbeszélése és fényképei tettek hitelessé.

A közelmúlt éveinek rohamos technikai fejlődése, elsősorban az Internet nyújtotta szolgáltatások újabb, érdekes forrásokat nyitottak meg a múlt kutatásában, például az egykori Telefunken-füzetek megismerésében, hála Thomas Günzel úr (Németország) digitalizációs tevékenységének.

Szerzők most arra vállalkoztak, hogy ha nem is teljes, de legalább bővített ismertetést adjanak közre a huszadik század első felének magyar katonai rádióiról, felhasználva az elődök közléseit, ahol lehet kiegészítve azokat az időközben előkerült adatokkal. Sajnos ez a munka sem teljes, csak a szerzők számára hozzáférhetővé vált anyagokat tartalmazza.